

сграда. В отговор на критичните публикации членовете на Ескиджумайската община в статия, подписана от всички тях, правят преглед на историята на Общината, на нейните решения и постижения през годините. В този отговор прозира чувството на патриотизъм, демократичност, управленчески опит и историцизъм. Ето и част от статията, отпечатана във в. „Източно време“ от 15 февр. 1875 г.:

„Джумалии първи можем да кажем, имали са община, съставена си от членове избрани по вишегласието на цялото население на четирите махали на града. От тези членове са избрани по един, който служеше без плата една година като представител народен из местното началство. След изтичането на годината набираще втори и т. н.

От тази наредба Джумалиите издигнаха училището на черковния двор на 1848 година, което днес служи за девическо училище и са посещава от повече от 150 девойки, а на 1851 година като изгоря първата дървена черква, въздигнаха нова каменна, за която се разнесоха повече от 4500 лири и това да не ви се вижда малко на едно население, състоящо се от 300 до 350 къщи християни и 4-5 села българи с по 25-30 къщи. И на 1863 година въздигнаха ново градско училище, за което се разнесоха повече от 1500 лири. Със същата наредба и въодушавление за успеха на младежите и на 1867 година можеха с пожертвования да съставят една народна каса с достатъчно капитал от лихвите на богатите и черковните доходи да се издържат градските учебни заведения. Тези са плодовете на каприциозните деяния на досегашните наши чорбаджии. Но и младежите не са останали по - долу в патриотическите си чувства и любов към науката и просвещението.

На 1869 година се състави читалището...“¹⁸

Протестът на „младите“ и отговорът на „старите“ разкриват не малкото проблеми, с които се е сблъсквала Ескиджумайската община, но и успехите ѝ са видни. Тя оглавява движението за новобългарска просвета, строи църкви и училища, снабдява с учебници и помагала учениците, издържа учителите, подпомага читалищното дело, подкрепя бедните училища, дарява средства и на други общини - дейност, която консолидира българското гражданско общество и като такова то посреща Освобождението.

¹ Петкова, Й. Ескиджумайската църковна кондика 1818 - 1882. С., 2006, с. 319.

² Пак там, с. 32 - 34.

³ България, I, бр. 10, 30 май 1859.

⁴ II A 7712, Кондика на Ескиджумайското църковно училищно настоятелство. НБКМ-БИА, л. 2

⁵ България, II, бр. 95, 11 ян. 1861.